

KREATIV YONDASHUV-BOLALAR DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISH OMILI SIFATIDA

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7852790>

Ro'zmetova Muslima

UrDU. "Maktabgacha ta'lim" mutaxassisligi 2-bosqich magistranti:

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda erta yoshdan boshlab tasavvurlarini boyitish, dunyoqarashini shakllantirish, faoliyatlar davomida interfaol usullardan foydalanish, ularni zamon bilan hamnafas yashash ruhida tarbiyalash haqidagi fikrlar bayon etilgan.

Tayanch so'zlar: zamonaviy maktabgacha ta'lim, innovatsiya, texnologiya, zamonaviy yondashuv, AKT, interfaol usul, o'yin, didaktik material, pedagogik texnologiya, multimedia, animatsion o'yinlar, kreativlik

Аннотация. В данной статье изложены представления об обогащении воображения дошкольников с раннего возраста, формировании мировоззрения, использовании интерактивных методов в деятельности, воспитании их в духе жизни в ногу со временем.

Ключевые слова: современное дошкольное образование, инновации, технологии, современный подход, ИКТ, интерактивный метод, игра, дидактический материал, педагогические технологии, мультимедиа, анимационные игры, креативность.

Annotation. This article describes ideas about enriching the imagination of preschool children from an early age, forming a worldview, using interactive methods during activities, educating them in the spirit of living in step with the times.

Key words: modern preschool education, innovation, technology, modern approach, ICT, interactive method, game, didactic material, pedagogical technology, multimedia, animated games, creativity

Mamlakatimizda Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash, maktabgacha ta'lim muassasalari tarmog'ini kengaytirish, malakali pedagog kadrlar bilan ta'minlash, bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash darajasini tubdan yaxshilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini tatbiq etish, bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish maqsadida O'zbekiston Respublikasi prezidenti Sh. Mirziyoevning 2016 yil 29 dekabr, "2017—2021 yillarda Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2707-son hamda 2017 yil 9 sentyabr, "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3261-son, kabi qator qaror, qonun va qonun osti hujjatlar yaratildi. Bizga ma'lumki, bugungi kunda talim-tarbiya

jarayonini samarali tashkil etish, bolalarda ijodiy va intellektual dunyoqarashni tarkib toptirish maqsadida zamonaviy metodlar ishlab chiqilmoqda. Ularga interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, turli didaktik o'yinlarni misol qilishimiz mumkin.

Biz bolalar dunyoqarashini o'stirishda kreativ metodlarni o'rnini tahlil qilar ekanmiz, dastlab uning bolada paydo bo'lishiga to'xtalib o'tmoqchimiz. Odatda kreativlik bolalarning faoliyatida tez-tez ko'zga tashlansada, biroq, bu holat bolalarning kelgusida ijodiy yutuqlarni qo'lga kiritishlarini kafolatlamaydi. Faqatgina ular tomonidan u yoki bu ijodiy ko'nikma, malakalarni o'zlashtirishlari zarur degan ehtimolni ifodalaydi. Bolalarda kreativlikni rivojlantirishda quyidagilarga e'tibor qaratish zarur:

ular tomonidan ko'p savollar berilishini rag'batlantirish va bu odatni qo'llab-quvvatlash;

bolalarning mustaqilligini rag'batlantirish ularda javobgarlikni kuchaytirish;

- 1) bolalar tomonidan mustaqil faoliyatni tashkil etilishi uchun im
- 2) bolalarning qiziqishlariga e'tibor qaratish;
- 3) "Kreativlik" tushunchasi o'zida madaniy xilma-xillikni aks ettiradi. G'arb

kishilari uchun kreativlik, umuman olganda, yangilik sanaladi. Ular kreativlik negizida noan'anaviylik, qiziquvchanlik, tasavvur, hazil-mutoyiba tuyg'usi va erkinlik mavjud bo'lishiga e'tiborni qaratadilar

Kreativ dunyoqarashga ega bolalar: boshqa bolalarning hayoliga kelmagan g'oyalarni bildiradi; o'zlarini ifoda etishning o'ziga xos uslubini tanlaydi; ba'zan mavzuga aloqasi yo'q yoki g'ayrioddiy savollar beradi; yechimi ochiq qolgan vazifalardan zavqlanadi; g'oyalarni aniq dalillar asosida muhokama qilishni afzal ko'radi; muammoning yechimini topishda noan'anaviy yondashuvni tanlaydi. Shaxsga xos kreativlik sifatlari quyidagilar sanaladi. Ta'lim-tarbiya jarayonida bolalar hamda tarbiyachi-pedagoglar o'rtasida hamkorlikni qaror toptirish, faollikni oshirish, tarbiyalanuvchilar tomonidan tushuncha va bilimlarni samarali o'zlashtirish, ularda shaxsiy sifatlarni rivojlantirishga xizmat qiladigan metodlar interfaol metodlar sanaladi. Bunday metodlarga "Aqliy hujum" strategiyasi, "Baliq skeleti" grafik organayzeri, "Bahs- munozara" strategiyasi, "BBB" grafik organayzeri, "Blitz-so'rov" metodi va boshqa kabilarni misol qilishimiz mumkin.

Hozirgi vaqtda ko'plab rivojlangan mamlakatlar talim-tarbiya sohasida kreativ metodlar ham qo'llanilib kelinmoqda. Kreativ metodlar interfaol ta'lim, kreativ ta'lim asosida shakllangan metodlar majmuidir. Kreativ metodlar bu o'quvchining ijodkorlik qobiliyatlarini yuzaga chiqarishda eng katta vositadir. Zamonaviy pedagogikada "kreativ pedagogika" tushunchasi qo'llanila boshlaganiga hali u qadar ko'p vaqt bo'lmadi. So'nggi yillarda yetakchi xorijiy mamlakatlarning ta'lim tizimida o'quvchi va talabalarda kreativlik sifatlarini shakllantirish masalasiga alohida, jiddiy e'tibor qaratilmoqda.

Odatda kreativ metodlarga asoslangan ta'limiy harakatlar quyidagi shakllarda tashkil etiladi: individual; juftlik; guruh; jamoa bilan ishlash ko'rinishlarida.

Kreativ metodlar orqali bolalarda quyidagi sifatlar shakllanadi:

- g'oyaviy ijodkorlik, yaratuvchanlik;
- ijodiy fikrlash, dunyoga ijodkorlik nigohi bilan qarash;
- eng original yechimlar va fikrlarni topish;
- mustaqil fikrlash va fikrini dalillay olish qobiliyati;
- guruh yoki jamoa bilan hamkorlikda ishlash;

tengdoshlari orasida o'z g'oyalarini erkin bayon qilish, bilimlarini hech qanday ruhiy to'siqlarsiz namoyish etish;

- muammoni hal qilishga ijodiy yondashish;
- guruh yoki jamoadoshlari bilan ruhiy yaqinlikka erishish;
- o'z ichki imkoniyat va qobiliyatlarini to'liq namoyon qila olish;
- fikrlash, fikrlarini umumlashtirish va ular orasidan eng muhimlarini saralash;
- o'z imkoniyatlari va kuchiga ishonch.

Bugungi kunda jahon ta'lim tizimida kreativ metodlarning quyidagi shakllarda amalga oshirilayotganligi barchaga ma'lum:

1. Kashf etmoq- bu metod orqali bolalarning kashfiyotchilik qobiliyati, fantaziya kuchi oshiriladi. Bolalarga "Agarda men...", "Agarda..." kabi boshlang'ich qo'zg'atuvchi savol tashlab qo'yiladi. Bolalar o'zlarining tasavvurlariga suyanib jarayonni davom ettirishlari lozim bo'ladi. Masalan, "Agarda men sehrgar odam bo'lib qolsam...", "Agarda yer yuzida har kuni quyosh chiqib turmasa...", "Agarda suv bo'lmasa..." kabi.

2. Obrazli rasmlar-bu metodda ob'ekt hissiy-obrazli tadqiq qilinadi. Bola tanlangan ob'ektni tahlil qilish yoki kuzatish natijasida uning o'z tasavvuridagi matnli yoki grafik ko'rinishdagi obrazini yaratishi talab qilinadi. Ushbu metoddan ko'zlangan maqsad bolalarda obrazli tafakkurni, tahliliy fikrlashni rivojlantirish, ularning tasavvuri, xayoloti va dunyoqarashini kengaytirish, mustaqil fikrlashga o'rgatishdir.

3. Giperbolizatsiya - bu metod biron obektni orttirib, kattalashtirib yoki aksincha kichraytirib, kamaytirib ko'rsatish orqali nomoyon bo'ladi. Misol uchun devlar, Gulliver, yoki "Pakana burunboy" ertagi qahramoni kabi obrazlar kattalashtirib, "Jimjiloq", "Dyumchaxon", "No'xatpolvon" kabi obrazlarning kichiklashtirib olinishini misol qilib olish mumkin.

Shunday ekan, mashg'ulotlar jarayonida foydalaniladigan ko'rgazmali qurollar o'ziga xos, takrorlanmas, pedagogik va psixologik talab darajasida bo'lishi va tarbiyachining aktiv faoliyatida yorqin namoyon bo'lishi talab etiladi. Endilikda, ko'pgina pedagog-tarbiyachilar o'zlarining kreativlik dasturlari orqali dunyoni anglab yetishdagi bir vosita ekanligini, aynan shu vositaning taraqqiy etishi bilan birga MTT larga yangicha ta'lim uslub va usullari, yangicha fikr va g'oyalar kirib kelishini e'tirof etishmoqda

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 29 dekabr, "2017—2021 yillarda Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2707-sonli qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 9 sentyabr, "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3261-sonli qarori.
3. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – T.: Moliya, 2003. – 172 b. 70.
4. Saidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiyalar. – T.: O'zMU OPI, 2003. – 68 b.